

Nya mitten

- tillsammans lyfter vi Sverige

Valprogram för centerpartiet i 1998 års val

Sverige har stort behov av förnyelse och nytänkande. Politiken måste lämna gamla motsättningar mellan höger och vänster.

Den ekonomiska krisen, tillsammans med en snabb samhällsomvandling som skakar gamla sanningar, gör att många människor upplevt en växande otrygghet. Samtidigt finns allt för många regler och föråldrade system som förhindrar att vi kan ta tillvara den nya tidens positiva möjligheter.

Nya mittens uppdrag är att se människors förmåga, och ta vara på initiativkraft och idéer. Att ge människor möjligheten att utvecklas och samtidigt skapa en gemensam trygghet.

Sverige behöver ett nytt ledarskap och en ny regering efter höstens val. Centerpartiet öppnar för tryggare människor, enklare regler och ett nytt ledarskap.

Tryggare människor

Tryggare människor har lättare att möta en tid av stora samhällsförändringar. Sverige behöver en ny omtanke med personligt ansvar, där den lokala gemenskapen människor emellan stärks.

Alla har rätten till vård och omsorg av högsta kvalitet. Utbildning är den nya tidens stora rättvisefråga. En bra skola och återkommande utbildning ger trygghet under livet. Centerpartiet vill ge ökade resurser till, och vill se många alternativ inom vård, omsorg och skola.

Humanism och tolerans måste försvaras av oss alla i hela samhället. Våld och droger ska inte tillåtas ta över våra gator och kvarter. Hot och våld mot kvinnor måste bekämpas på alla nivåer i samhället.

Människor med låga inkomster har burit en tung del av krisens bördor. Nu måste det vara viktigare att stärka tryggheten än att satsa på redan högavlönade.

Välfärden ska förnyas genom förstärkt grundtrygghet. Centerpartiet vill stärka och stödja

familjen. Alla ska kunna känna tryggheten i att ha ett jobb. Det är också viktigt att känna trygghet och förankring i en god livsmiljö.

Enklare regler

Samhället ska byggas underifrån. Vi behöver en stat så avgränsad att den inte försöker lösa alla våra problem, men tillräckligt stark för att ge oss de verktyg som behövs för att kunna forma våra liv.

Bättre välfärd kräver också större valfrihet inom vård, omsorg och skola.

Enklare regler är en förutsättning för att makten ska kunna föras närmare människorna. Mer makt ska ligga lokalt i framtidens samhälle. Individer och företag ska ges ökad frihet genom färre och enklare regler.

Arbetslivet måste moderniseras. Med färre och begripligare regler skapas klarhet, inte rättslöshet. Företagandets villkor ska förbättras. Särskilt viktiga är småföretagen.

Byråkratin måste minska, både i Sverige och på EU-nivå. Beslut ska fattas så nära dem som berörs som möjligt.

Nytt ledarskap

Sverige behöver sammanhållning och framtidstro. Alla medborgare, och varje del av landet behövs för att vi tillsammans ska bli starka. Makten ska spridas i samhället genom decentralisering och utveckling av både stad och land.

Människors inflytande över sina liv och sin omgivning måste öka. Det lokala ledarskapet, i till exempel utvecklingsgrupper och kvartersföreningar, bör lyftas fram. Ledarskap inom skola och offentlig sektor ska utvecklas.

Det personliga ansvaret måste bli tydligt på alla nivåer. På många håll inom näringsliv, myndigheter och politik krävs ett nytt moraliskt förhållningssätt. Ett ansvarsfullt ledarskap leder bort från orimliga avgångsvederlag och omotiverade förmåner.

Jämställdhet och jämlikhet ska vara en självklarhet - t.ex. mellan kvinnor och män, nya och gamla svenskar, unga och gamla.

Sverige ska inta en ledande roll för solidaritet, fred och utveckling i det internationella samarbetet. Centerpartiet vill se mer av svenskt ledarskap i internationella sammanhang.

Samarbete ger demokratin styrka. Centerpartiet vill verka för brett samarbete i den politiska mitten, istället för förstelnad blockpolitik. Centerpartiet står för ingångna avtal över valperioder. Centerpartiet arbetar för en icke-socialistisk majoritet i riksdagsvalet och en ny regering ur nya mitten. En röst på centerpartiet är en röst på icke-socialistisk majoritet utan moderat dominans.

Inför det nya årtusendet behöver Sverige tryggare människor, enklare regler och ett nytt ledarskap. För att det ska bli möjligt vill centerpartiet genomföra förändringar på fem områden under nästa mandatperiod:

1 Ekologiska lyftet

Centerpartiet vill genomföra ett ekologiskt lyft i Sverige. Det behövs miljöansvar och utveckling av ny effektiv teknik för att stärka Sverige som exportland. Ekologi och ekonomi måste gå hand i hand. Kretsloppsarbetet ska vidareutvecklas och producentansvaret omfatta alla varor.

EU har än så länge gjort för lite för att förbättra miljön i Europa och världen. Sverige ska driva miljöfrågorna hårdare i EU, och medverka till att EU blir ledande i det internationella miljöarbetet.

Centerpartiet vill att en miljöombudsman inrättas, att fler grupper i samhället ges talerätt i miljöfrågor, och att miljöstraffavgiften höjs.

Den biologiska mångfalden ska ges ett varaktigt skydd genom ökade inköp av skyddsvärd natur och ett hållbart brukande. Alla som är verksamma i skogsbruket har en central roll för att garantera den biologiska mångfalden i skogen.

Ett ekologiskt hållbart jordbruk ska främjas, med bra mat till vettiga priser. Transportavstånden ska hållas nere. Det måste finnas en tydlig märkning av livsmedel som till någon del är genmanipulerade.

Kärnkraften ska avvecklas. Energibeslutet ligger fast. Runt om i världen avvecklas kärnkraften. Förnyelsen av energisystemet ska påskyndas, främst genom energieffektivisering och ökad användning av biobränslen.

Det är viktigt att förnybara, biobaserade drivmedel ges skattemässiga fördelar. Sverige måste minska sina utsläpp av så kallade växthusgaser, av vilka trafiken står för en stor del. Arbetet för att nå en hållbar utveckling måste fullföljas. Miljöfrågorna behöver ett globalt ledarskap, och få en central roll i de internationella handelsavtalen. Resursfördelningen är en huvudfråga i framtidens global miljöpolitik.

Ekonomiska styrmedel ska användas för att driva på en miljöinriktad utveckling.

2 Nya jobb

- genom småföretagande, moderniserat arbetsliv och sänkt skatt

Arbetslösheten måste bekämpas. Sverige behöver en politik för fler jobb, fler företagare och fler växande företag. Det är främst i det privata näringslivet som de nya jobben finns. Endast ökad sysselsättning i den privata sektorn ger förutsättningar för ökad sysselsättning i den offentliga verksamheten.

Småföretagen är en av de viktigaste resurserna i samhället. Småföretagen har en nyckelroll för ökad tillväxt och sysselsättning. Det är i de mindre företagen som många av framtidens jobb och affärsidéer måste skapas och utvecklas. Därför ska de mindre företagen främjas, även i förhållande till de stora.

Centerpartiet vill skapa en stabil grund genom långsiktigt stabila och förenklade regler för företagande. Uppfinningar och innovationer måste stimuleras. Tillgången till riskkapital måste förbättras.

Villkoren för fåmansbolagen måste förbättras och generationsskiften underlättas. Fler affärsidéer och företag ska ges chansen att lyckas.

Kvinnors företagande ska stimuleras genom satsning på rådgivning, utbildning, ekonomiskt stöd och forskning.

Centerpartiet vill sänka skattetrycket i takt med vad ekonomin medger under mandatperioden 1998-2002. Skattesänkningarna ska vara finansierade. Målet är ett skattetryck lägre än 50 procent av BNP några år in på 2000-talet. Det ska vara inledningen på en långsiktig strategi för sänkta skatter.

Centerpartiet prioriterar sänkt skatt på arbete, sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare, sänkt skatt på företagande och boende.

Skatten på arbete ska sänkas genom lägre arbetsgivaravgifter med en inriktning som främst gynnar de mindre företagen. Genom en skatteväxling, där skatten höjs på miljöstörande verksamhet, kan större skattesänkningar på arbete finansieras.

För att minska låg- och medelinkomsttagarnas beroende av bidrag ska skatterna sänkas genom höjt grundavdrag.

Genom att fasa ut förmögenhetsskatten, som till cirka 40 procent tas ut på förmögenhet i form av eget hem, vill centerpartiet fortsätta sänka skatten på boende. Centerpartiet arbetar för en permanent lättnad för bofasta i attraktiva fritidsområden. Den ökade internationaliseringen är också ett motiv för att fasa ut förmögenhetsskatten.

Centerpartiet vill sänka skatten på hushållsnära tjänster. Det underlättas genom sänkta arbetsgivaravgifter, men det krävs också ett avdrag för den som köper tjänsten.

I det moderna arbetslivet ska den enskilde återkommande kunna utveckla och förnya sina kunskaper. Därför ska en reform för personliga kompetens- och utbildningskonton utvecklas.

Mer flexibla arbetstider är en del av en moderniserad arbetsmarknad. Arbetstiden måste kunna varieras beroende på livsmönster och olika skeden i livet. Det finns flera

välfärdsvinster med förkortade arbetstider.

Lönebildningen ska förändras så att risken för framtida konflikter på arbetsmarknaden minimeras. Medlingsinsatserna måste förstärkas och konfliktvapnen utnyttjas med försiktighet. Det bör finnas mekanismer som gör att avtal sluts på lönenivåer som är förenliga med låg arbetslöshet, låga räntor och låg inflation.

Arbetsrätten måste fortsätta att reformeras och decentraliseras, och omfatta alla verksamma på arbetsmarknaden. Bl.a. måste det blir lättare för företag att nyanställa. Centerpartiet vill flytta väsentligt mer makt till den lokala arbetsplatsen, där fack och företagare oftast har en god förmåga att komma överens.

Undantag bör ges från turordningsreglerna för två nyckelpersoner. Det är betydelsefullt för mindre företag och minskar risken att de tvingas avskeda nyckelpersoner vid nedskärningar.

För att underlätta inträde på arbetsmarknaden behöver möjligheterna för lägre ingångslöner öppnas, bl.a. genom undantag från kollektivavtal med lagstiftade minimilöner.

Jordbruket är en viktig näring för en levande landsbygd, för ett öppet kulturlandskap och för hög matkvalitet. De ekonomiska villkoren måste förbättras. Svenska jordbrukare ska kunna konkurrera på samma villkor som jordbrukare i våra grannländer.

3 Bygg samhället underifrån

- bryt både privat och offentlig maktkoncentration

Centerpartiet vill skapa ett decentraliserat samhälle med livskraftiga företag, befolkning och god miljö i hela landet.

Privat och offentlig maktkoncentration skall motverkas. Personligt ägande ska främjas i förhållande till storskaligt och anonymt institutionellt ägande.

Samhället måste uppvärdera det ideella arbetet. Ett ökat samarbete mellan privat, offentlig och ideell sektor skapar nya förutsättningar för nya välfärdslösningar både i på landsbygden och i städerna. Nya samverkanslösningar skall stimuleras.

Makten skall decentraliseras. Den enskilde medborgaren måste få mer makt att bestämma över sitt eget liv. Det skall ske genom att flytta besluten närmare den som berörs. Mindre skall bestämmas centralt, mer skall bestämmas lokalt och regionalt. Mindre kommuner och folkvalda regionala församlingar är steg i rätt riktning.

Sverige behöver fler fungerande lokalsamhällen såväl i staden som på landsbygden. Det ökar närheten och ger fler mötesplatser. Offentlig service, privata företag och bostäder måste blandas.

EU skall inte detaljreglera sådant som sköts enklare och bättre av medlemsländerna eller på lokal respektive regional nivå.

Segregation i storstädernas förorter måste brytas. Den offentliga servicen i utsatta områden bör förstärkas. Integrationen av nya svenskar skall förbättras genom ökade resurser till bl.a. svenskundervisning.

Miljön i storstäderna ska värnas. Grönområden ska inte bebyggas, utan skyddas. Med Stockholms nationalstadspark som förebild bör nya nationalstadsparker etableras.

Sverige behöver ett landsbygdslyft för att förhindra ytterligare utflyttning och utarmning av landsbygden. Småföretagande, miljösatningar, ny teknik, decentraliserad utbildning, kvinno- och ungdomssatningar, stöd till lokalt utvecklingsarbete är några positiva åtgärder som krävs för att lyfta landsbygden.

En positiv framtidsutveckling förutsätter att alla människor känner sig delaktiga. Särskilt viktigt är att ungdomars värderingar, idéer och kunskaper tas tillvara.

Ett modernt samhälle bygger på goda kommunikationer. Den nya tekniken med dator- och telekommunikationer måste utvecklas i hela landet för att skapa möjligheter för avancerade jobb och nya marknader. Informationstekniken skall erbjudas till samma ekonomiska villkor i hela Sverige. Statliga arbetstillfällen ska inte koncentreras till ett fåtal orter.

Kultursatningar som en del i regional utveckling måste förstärkas.

En långsiktig och offensiv utvecklingsplan för utveckling av Norrlands inland med satsning på ökat företagande, bättre kommunikationer, informationsteknik och högre utbildning måste genomföras. Vattenkraftsproducerande regioner ska få del av vattenkraftens vinster.

Tack vare centerpartiet tillskapas drygt 60 000 nya högskoleplatser fram till sekelskiftet. Det behövs ett kvalitetslyft samtidigt som antalet utbildningsplatser fortsätter att öka. Genom ytterligare nya universitet skall alla delar av landet ges ökade möjligheter att utvecklas. Satsningarna på de mindre och medelstora högskolorna ska förstärkas för att ge tillväxtkraft i hela landet och öka den samlade nationella kompetensen och forskarkraften. Det är viktigt med ett utvecklat samarbete mellan alla högskolor och universitet.

Beslutet om Citytunneln i Malmö måste omprövas av ekonomiska, miljö- och regionalpolitiska skäl. Kostnaden bör omfördelas för upprustning av bl.a. det finmaskiga länsvägnätet i hela landet.

Företagsamheten utgör den starkaste drivkraften för ökad sysselsättning och utveckling. Den måste främjas i hela landet.

Det ekonomiska utjämningsystemet för kommuner och landsting måste förändras. Det ska bidra till att skapa rättvisa och likvärdiga förutsättningar i hela landet.

4 Visa omtanke -

skapa en ny välfärd byggd på grundtrygghet

Centerpartiet vill ha grundtrygghet för alla. Trygghetssystemen ska göras mer rättvisa och hållbara. Dagens olika försäkringar, som t.ex. arbetslöshets- och sjukvårdsförsäkringen behöver samordnas. Samordningen ska även gälla de myndigheter som berörs.

Den grundläggande tryggheten för barnfamiljer måste förbättras. Centerpartiet vill stödja och stärka familjen. Föräldraförsäkringen måste moderniseras genom att ett barnkonto införs, lika för alla barn, men med större valfrihet för familjen.

Grunden för pensionerna är lagd i och med att pensionsreformen är beslutad. Centerpartiet vill höja nivån på de lägsta pensionerna. Det krävs en hög grundnivå på pensionen både inom det nya pensionssystemet, och för de som nu bara har grundpension, pensionstillskott och/eller lågt ATP.

Hemservicecheckar ska införas för pensionärer. Det innebär att tjänster i hemmet, som inte täcks in av hemtjänstens ordinarie verksamhet, ska kunna köpas till subventionerade priser.

Centerpartiet vill utveckla och stärka primärvårdens roll, både ifråga om förebyggande insatser och längs vårdkedjan. En stark bassjukvård säkrar att alla får den bästa vården och omsorgen, oavsett var man bor eller vem man är. Tidiga insatser

minskar behovet av specialiserad vård. I den nära vården ska man ha rätt att välja sin personliga vägledare genom vårdkedjan.

Framtidens sjukvård ska präglas av småskalighet, kortare vårdtider, samt ökat inflytande för patienter och personal. En samverkan mellan stora och små sjukhus ger utrymme för både närhet och specialisering.

En vård- och behandlingsgaranti måste införas. Patientens behov ska komma i första rummet. Vårdköerna måste kortas. Detta lyckades när fyrpartiregeringen genomförde sin vårdgaranti.

Vård i hemmet ska underlättas. I en human sjukvård är närhet till, och inflytande för anhöriga av central betydelse.

Patienten ska erbjudas valfrihet och mångfald. Olika vårdgivare och huvudmän anlitas för att åstadkomma bästa möjliga kvalitet och kostnadseffektivitet inom vården.

Var och en ska både kunna vistas i sitt hem och kunna gå ut utan att vara rädd. Den organiserade brottsligheten ska bekämpas. Polis och Tull måste ges ökade resurser. En översyn av organisation och arbetssätt bör ske för att öka effektiviteten. Kampen mot narkotikan måste intensifieras. Ekobrottsligheten måste med kraft bekämpas. Ett tryggare Sverige förutsätter mer av brottsförebyggande insatser på alla nivåer i samhället. Kvinnor som utsatts för brott ska inte behöva få sin rörelsefrihet inskränkt.

Sverige behöver en samordnad lagstiftning mot all diskriminering - såväl när det gäller invandrare, handikappade som homosexuella. Det behövs även ett starkt skydd mot våld och hets mot utsatta grupper.

Centerpartiet vill skapa en skola i världsklass. Grundskolans åtagande ska inte upphöra förrän eleven har uppnått godkända kunskaper. Riktmärket bör vara en flexibel, tioårig grundskola.

Betygsstegen bör bli fler, och alla elever ska få betyg senast i årskurs sju.

Läs- och skrivförmågan har en central betydelse för förmågan att lära in. Tillgången till bra läromedel för inläring är en förutsättning för att kunna ge ett bra stöd för varje elev. Det är viktigt att olika pedagogiker och fristående skolor ges möjlighet att utvecklas.

Skolan behöver ett nytt ledarskap. Lärarna har en nyckelroll i formandet av ett nytt ledarskap och därför måste läraryrket uppvärderas. Lärarnas professionella yrkesroll måste utvecklas, yrket ges högre status och förbättrade karriärmöjligheter.

Gymnasieskolan ska ge tillräckliga kunskaper för inträde i arbetsliv och på högskola och ge grunden för fortsatt livslångt lärande. Det praktiska lärandet ska tas tillvara och lärlingsutbildningen utvecklas. Den kvalificerade eftergymnasiala yrkesutbildningen ska utvecklas ytterligare.

Det är angeläget att satsningarna på fler högskoleplatser runtom i landet åtföljs av en studiemedelsreform som bidrar till en breddad rekryteringen från alla samhällsgrupper till högskolan.

5 En stark ekonomi

- utanför EMU

Centerpartiet är det enda parti som orkat medverka till saneringen av statens finanser ända från start till mål. Redan i år kommer statens budget att uppvisa ett överskott. Under de knappt tre år centerpartiet under denna mandatperiod haft ett avgörande inflytande över den ekonomiska politiken har räntorna mer än halverats. Förtroendet för svensk ekonomi har återskapats.

Under den kommande mandatperioden är vårt mål att öka den ekonomiska tillväxten,

minska arbetslösheten och minska statsskulden.

Sverige har alltså en stor statsskuld och det är nödvändigt att den successivt betalas av. Målet är budgetöverskott på i genomsnitt två procent av BNP över en konjunkturcykel. Det kräver en ekonomisk politik med stabilitet och långsiktighet som bibehåller låga räntor och låg inflation.

Centerpartiet vill minska det statliga ägandet i stora börsnoterade företag. Statens och det privata näringslivets roller blir mer tydliga och åtskilda.

En livskraftig marknadsekonomi, med aktiv företagsamhet och en framsynt miljöpolitik, är grunden för den generella välfärden. För att långsiktigt nå en god offentlig ekonomi och garantera välfärden måste arbetslösheten minska.

Centerpartiet avvisar svenskt medlemskap i EMU. En gemensam EU-valuta motverkar decentralisering, och riskerar att leda till ökad överstatlighet. Grunden är lagd för att Sverige ska ha tillräcklig ekonomisk styrka att stå utanför EMU. Att öppna dörren till EMU, genom en anslutning till ERM ska inte ske.

Det ska inte vara möjligt för en politisk majoritet i riksdagen att ansluta Sverige till EMU utan att först ha tillfrågat svenska folket genom en folkomröstning.

För centerpartiet är utvidgningen av EU österut prioriterad. Genom utvidgningen till de forna öststaterna kan fred och utveckling säkras i hela Europa. Sverige bör under sitt ordförandeskap i EU år 2001 prioritera alleuropeiskt samarbete, att minska byråkrati och detaljreglering, samt att ge EU en pådrivande roll i det globala miljöarbetet.

Ett svenskt medlemskap i NATO skulle inte öka vårt lands säkerhet eller förbättra stabiliteten i vår omgivning. Rätt utnyttjad kan den svenska militära alliansfriheten vara en stor tillgång i byggandet av en alleuropeisk säkerhetsordning. Det svenska biståndsmålet på en procent av BNP ska stegvis återupprättas.